

Kutsal Metinlerine Göre Çin Dinlerinde Kadın

Asife Ünal

Ankara, Gece Kitaplığı, 2017, 161 sayfa, ISBN: 978-605-288-175-0

Esra TEKMEŒ*

Doç. Dr. Asife Ünal, Kutsal Metinlerine Göre Çin Dinlerinde Kadın adlı eseri dinlerin kadın algılarında kutsal metinlerin ne derece etkili olduğunu, başka bir deyişle bugünkü algının ne kadarının kutsal metinlere dayandığını tespit etmek amacıyla başlatılan bir çalışmanın basamağıdır. Çalışmada kullanılan yöntem, kutsal kitapların her birinin kadınla ilgili bazı kelimeler esas alınarak sayfa sayfa taranması, ilgili metinlerin çıkarılması, tercümesi yapılarak ve seçilen metinlerin son kez kontrolleri yapılarak çok titiz ve yoğun bir çalışmanın ürünüdür. Ayrıca metinlerin taranması sonucu binlerce sayfalık veri ortaya çıkmıştır. Bu sebeple yola çıkarken tek bir kitap olarak planlanan “ Kutsal Kitaplarına Göre Dünya Dinlerinde Kadın” başlıklı çalışmanın seri halinde yayınlanmasına karar verilerek ilk kitapta Çin’in milli dinleri olan Konfüçyanizm ve Taoizm’in kutsal metinleri ile sınırlandırılmıştır. Tarih boyunca dinler insan hayatında büyük bir öneme sahiptir. Dinlerin kadın ve erkek anlayışları da her zaman ilgi çekmiştir.

Özellikle kadın konulu çalışmalar ilgi çekmiş, bu anlayışların ortaya konulması için bir takım çalışmalar yapılmıştır. Toplumların kadın algısının ve bu algının arka planının ortaya konulması, kadını ve erkeğiyle bir bütün olan insan için önem arz etmektedir. Dinler, tarihçiler tarafından da bazı

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü Öğrencisi, esra_tekmen18@hotmail.com

dinlerin kadın anlayışlarının arka planı ile ilgili araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar büyük oranda yazarında daha önce yaptığı çalışmalarda olduğu gibi Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam ile sınırlı olmuştur. En azından, dünya dinlerin tamamını içine alan bir çalışmanın mevcut olmadığını görmekteyiz. Ülkemizde dinlerin kadın anlayışı ile ilgili olarak, Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam dinleri çalışılmış genel anlamda dinlerin tamamını içine alan bir çalışma olmayışı yazarı bu konuda çalışmaya sevk etmiştir. Yazarın amacı kutsal metinler ışığında dünya dinlerinin tamamında kadın konulu bir çalışma yapmaktır. Çin dinleri ülkemizde en az bilimsel çalışma yapılan konulardan biri olduğunu görmekteyiz. Bu konuda ilk çalışmaları Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin Sinoloji bölümünden Wolfram Eberhard ve arkasından Muhaddere Nabi Özerdim tarafından yapılmıştır. Ancak ilk çalışmalar ne yazık ki yeterince geliştirilmediğini görmekteyiz. Tarih boyunca toplumlarda görülen kadın karşıtı olumsuz durumların tutumun kaynağının kutsal metinler de olup olmadığı bu çalışmayla ortaya çok başarılı bir şekilde konulmuştur. Günümüzde Çin gelenekleri dikkat çekmekte ve ilgi görmektedir. Çin kadını da tarih boyunca ayakların bağlanması, cahiliye Araplarının da yaptığı gibi kız çocukları öldürülmesi, sevgisiz evlilikler, ikinci eşler, dul annenin büyük oğula itaati, cariyelik gibi olumsuz uygulamalarla karşı karşıya geldiklerini biliyoruz. Bunlardan birçoğu başka toplumlarda da görülen durumlardır. Ancak özellikle yazarımızın da dediği gibi “ayakların bağlanması “ tamamen Çin kadınına özgü olan bir uygulamadır (s.11).

Eser, iki bölümde işlenmiştir birinci bölümde kutsal metinlerine göre Konfüçyanizmde kadın başlığı altında, Konfüçyanizm ve kutsal metinleri ve Konfüçyanizm kutsal metinlerinde kadın konusu işlenmiştir. İkinci bölümde ise Kutsal Metinlerine Göre Kadın başlığı altında, Taoizm ve kutsal metinleri ile Taoizm kutsal metinlerinde kadın konu edindiğini görmekteyiz. Kitapta yazarımız Çin'in iki milli dinlerinden biri olan Konfüçyanizm yani kutsal metinlerine göre Konfüçyanizm de kadın bölümüne oldukça geniş bir yer verdiğini, çok titiz ve dikkat çekici bilgilere yer verdiğini söyleyebilirim. Yaklaşık 2500 yıldır Çin'i etkileyen bu din, rahipleri, ayinleri ve teolojisi olmayan bir sistem olduğunu öğretilerinin ju diye bilinen bir bilgin sınıfının öğretilerine kadar girdiğini söylemektedir (s.27). Bu bölümün içerisindeki ayrı ayrı kronolojik sırayla, dört kitapta (Ssu Shu) kadın ve Beş Klasik (Wu Ching) ‘ de kadın konusunu ayrıntıları ile birlikte çok yoğun bilgiler verdiğini söyleyebilirim. İkinci Bölüme baktığımızda, Taoizm ve kutsal metinleri ve kadın ile ilgili bilgileri ayrıntılı olarak yer vermiş olsa da birinci bölüm kadar geniş yer vermediğini görmekteyiz. Yazar ikinci bölümde bize Taoist kutsal metinlerde daha dışıl unsurların öne çıkarıldığını, kadın sakinliği ile erkeği alt edebildiği gibi ifadeleri ile karşılaşmakta mümkün olduğunu söylemektedir. Konfüçyanizm kutsal metinlerinde kadının ikincil konumuna temel teşkil edecek ifadeler bulunmaktadır. “kadın gençliğinde babasını ve kendisinden büyük erkek kardeşini, evlendiğinde kocasını, kocası öldüğünde is oğlunu takip (itaat) eder” şeklindeki ifade bunun en açık göstergesidir. Bunun bir başka örneği “ bir kere evlendiğinde, hayatı boyunca (kocasına karşı görevleri hakkındaki hisleri) değişmeyecektir ve bu yüzden kocası öldüğünde de tekrar evlenmeyecektir” şeklindeki dul

kadının evlenme yasağı olduğunu bu örnekte göstermektedir(s.120-130). Genel hatlarıyla kadının yapması gereken işler ev içi ile sınırlandırılmış, ev dışı bütün işler erkeğin kontrolüne verilmiştir. Sabah gün ağarmadan uyanan kadının yapması gereken bütün işler ayrıntılı ile verilmektedir. Bazılarının bizdekine benzer olduğunu da görmekteyiz. Günümüzde bir taraftan uzun yıllar boyunca her türlü dini uygulamanın yasaklandığı komünist rejimin etkisi, diğer taraftan sosyo ekonomik gelişmeler, Çin de geleneksel aile yapısının bozulmasına sebep olmuştur, Sosyal hayatı sadece ev içi ile sınırlı olan kadın, bugün toplumun her kesiminde kendine yer bulabilmektedir. Bunun olumlu sonuçlarının yanında olumsuz sonuçları da yaşanmaktadır. Kadın bir taraftan üzerindeki baskıdan kurtulurken diğer taraftan toplumun temelini teşkil eden aile kurumundan da uzaklaştığını da söylenilebilir. Günümüz Çin'in de Konfüçyanist ve Taoist kadınları değerlerle şekillenmiş geleneksel aile yapısını, kendi isteğine göre dönüştürmeye başladığını görmekteyiz. Hatta günümüzde Taoist kadınlar için ise durum daha iyidir. Kitapta geçen özellikle bu duruma örnek olarak verebileceğimiz “sichuan eyaleti chengdu şehri yakınlarındaki Qingcheng dağlık bölgesindeki önemli üç tapınağın ikisi, kadın keşişler tarafında yönetilmekte olduğu söylenmektedir”(S.154). Ayrıca Quanzhen ekolünde ki kadınlar neredeyse erkekler ile eşit konumda olduklarını ve dini törenlere başkanlık dahi yaptıklarını görmekteyiz. Bizdeki duruma baktığımızda kadına tarihimiz boyunca değer verilmiştir ve bizde kadın ikinci sınıf olarak görülmemiştir. İslamiyet ile birlikte de bu durumun değişmediğini görmekteyiz. Tabi küçük farklılıklar olsa da Türk toplumunda kadın hep değer görmüş ve yüceltilmiştir. Örneğin valide sultanlar yönetimde bulunmuş söz sahibi olmuşlardır Aralarda istisna durumları olsa da Türk toplumunda kadınlar genel olarak hak ettiği değerleri görmüşlerdir.

Sonuç olarak dünya dinlerinin hepsinde olduğu gibi Çin dinlerinde de kadının statüsü geleneksel ata erkil bakış açısının yansımalarını göstermektedir. Kadınlara düşen kendilerini sunulmanın arka planını doğru bilmek, kendi varoluş gerçeklerinin ve gayelerinin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ile kadınca, insanca yaşamak olduğunu kanaatimce dile getirilmiştir. Bu eseri büyük keyif alarak okuduğumu ve bu yolda atılan büyük bir başlangıç olduğunu söyleyebilirim. Hocamıza büyük gayretler vererek hazırladığı bu eser için teşekkür ediyorum.